

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska

dňa 25. 11. 2019

Peter Majer, hovorca NBS

Dobrý deň prajem, dámy a páni, vitajte na tlačovej konferencii Národnej banky Slovenska, v týchto dňoch je to trošku viac tých informácií, ktoré pre vás máme, a dnes to bude Správa o finančnej stabilite. Ako viete, publikujeme ju každý polrok a najmä počas posledných niekoľko týždňov čelí niekoľkým výzvam, no aké to budú, to vám predstavia Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady a výkonný riaditeľ úseku obozretného dohľadu, a Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni. Nech sa páči.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Ďakujem pekne, vážené dámy, vážení páni, prajem Vám príjemné popoludnie, videli sme sa nedávno, mali sme záujem Vám odkomunikovať náš pohľad na vývoj hlavne úverov na slovenskom bankovom trhu a úpravu našich opatrení, tomuto sa budem venovať len okrajovo, dneska by som chcel uviesť tie hlavné riziká a vývojové trendy v slovenskej ekonomike z pohľadu finančnej stability hlavne, keďže minulý týždeň Banková rada Národnej banky Slovenska schválila Správu o finančnej stabilite, a po našej tlačovej konferencii táto správa bude publikovaná. Dovoľte, aby som na úvod povedal, že celkový vývoj na Slovensku je silne rámcovaný globálnym makroekonomickým vývojom. Globálna ekonomika spomalila. Stupňuje sa aj obchodný konflikt medzi USA a Čínou, je tu viacero negatívnych externých faktorov, ktoré vplývajú na našu ekonomiku, a takisto aj finančný trh, nevynímajúc Nemecko, ktoré je náš kľúčový obchodný partner a ktoré sa technicky dostáva na hranicu recesie. Takisto viete, že v priebehu septembra sa rozhodla Európska centrálna banka zmierniť obavy z ďalšieho vývoja, a opätovne uvoľnila menovú politiku. Vplyv na trhy tu bol výrazný. Dlhodobé financovanie významne zlacnelo a navyše očakávame, že hladina nízkych úrokových sadzieb tu ešte ostane dlhú dobu. V prípade Slovenska sme videli okamžitú reakciu slovenských bánk, v podstate reagovali na túto skutočnosť skokovitým zlacnením úverov, už v októbri mali takmer všetky banky vo svojich ponukách úvery, ktoré začínali od úrokovej sadzby pod 1 %. Z pohľadu klienta sa to môže javiť ako dobrá správa. Národná banka však zdvíha varovný prst a pokiaľ sa na to pozeráme z dlhodobej finančnej stability, upozorňujeme na možné riziká, ktoré toto so sebou prináša. Po prvé, videli sme v prvom polroku relatívne dobrý vývoj, keď tieto rasty už neboli také významné, riziká, ktoré sú spojené s nadmerným rastom zadlženosti domácností, sa

nám však od leta začínajú opäť zväčšovať. Objem novo poskytnutých úverov retailu bol v septembri a v októbri opäť na rekordných hodnotách, videli sme tu takisto aj rast podielu zadlžených domácností v hlavných vekových kategóriách a v niektorých už prekročil 70 %. Tento prudký rast retailových úverov bol vyvolaný hlavne znížením sadzieb na hypotéky a sadzby na hypotéky už sú dnes dokonca jedny z najnižších aj v rámci eurozóny. Nízke marže, ktoré dnes banky majú, však do budúcnosti nemusia postačovať na pokrytie strát z nesplácania úverov v prípade krízy. Chcel by som sa vyjadriť aj k obchodnej stratégii alebo k obchodnému modelu slovenských bánk - ako dobre viete, naše banky sú prevažne retailové a ich hlavnými príjmami sú príjmy z úverovania ekonomiky. Pri znižovaní úrokových sadzieb sú však oveľa výraznejšie vystavené negatívnym dopadom z dôvodu nízkych sadzieb. Toto má vplyv aj na ziskovosť bánk, v septembri sme konštatovali, že zisk bánk už nerastie, ale začína nám klesať, a to na medziročnej báze v septembri sme zaznamenali pokles o 5 %. Banky sa snažia kompenzovať pokles marží a pokles zisku poskytovaním čo možno najväčšieho objemu úverov, toto ich núti stále k väčšej konkurencii a k ďalšiemu poklesu sadzieb, my však vidíme tento stav ako dlhodobu neudržateľnosť. Zhoršuje sa takto perspektíva ďalšieho vývoja ziskovosti a takisto sa zhoršuje aj schopnosť bánk odolávať prípadným nepriaznivým vplyvom. Zvykli sme na tomto mieste hovoriť, že bankový sektor je zdravý a zisky slovenských bánk sú nadpriemerné v porovnaní so ziskami v Európskej únii alebo v regióne, ale tento trend už neplatí, takisto sa nám nielen mení ziskovosť, ale klesá nám aj výnosnosť kapitálu, ukazovateľ ROE, ktorý už nie je dvojciferný, ako sme tu zvykli hovoriť, ale medziročne nám poklesol z 9,3 % na 8 %. Pokiaľ sa pozeráme na tento ukazovateľ z perspektívy regiónu, v rámci regiónu sa už ziskovosť domácich bánk dostáva na druhú najhoršiu pozíciu, pričom ešte v roku 2016 patril slovenský bankový sektor k jednému z najziskovejších v regióne. Navyše, hranica 8 % to je taká trochu magická hranica, lebo z pohľadu akcionárov je to akási pomyselná minimálna úroveň ziskovosti, ktorú požadujú ako návratnosť svojich investícií. Ak klesne atraktivita slovenských bánk ešte nižšie, môžeme očakávať aj pokles záujmu akcionárov o ďalšie investície do slovenského bankového sektoru. V tomto kontexte Národná banka hodnotí aj návrh na zvýšenie bankového odvodu. Iste ste už zachytili kritický hlas Národnej banky, ktorá povedala, že zvýšenie bankového odvodu, ale najmä jeho dlhodobé ponechanie predstavuje hrozbu pre finančnú stabilitu. Tieto negatívne následky potom samozrejme môžu mať sekundárne aj vplyv na samotných klientov, ale nielen na klientov ako takých, ale môže sa obmedziť aj dostupnosť financovania ekonomiky, teda mám na mysli aj podniky, ktoré sú motorom ekonomiky. Keby sa táto sadzba bankového odvodu zdvojnásobila, bude to predstavovať až tretinu súčasného zisku. V budúcich obdobiach, keď si však predstavíme, že

zisk bánk by mohol aj z uvedených dôvodov, ktoré som spomínal predtým, poklesnúť, môže to znamenať aj konzumáciu ešte oveľa väčšej porcie zisku. Pretože banky budú povinné platiť bankový odvod aj v prípade, ak budú v strate, pretože tento sa nepočíta zo zisku, ale z pasív. Dôležité na tomto mieste je povedať aj to, že sa veľmi pozorne pozeráme teraz aj na to, ako bude reagovať Európska centrálna banka na tento vývoj, pretože ak sa takáto legislatíva má prijať, vyžaduje sa k tomu aj stanovisko Európskej centrálnej banky. V týchto hodinách, dá sa povedať, ECB finalizuje svoje stanovisko, ktoré je kritické. A takisto ako Národná banka Slovenska ECB hovorí, že zdvojnásobenie bankového odvodu bude predstavovať významné riziko pre finančnú stabilitu. Vážené dámy, vážení páni, dovoľte mi ešte sa vrátiť k niektorým ďalším témam, ktoré prináša Správa o finančnej stabilite, je to napríklad aj otázka zadlženosti domácností. Tu sme v minulosti prijali viaceré opatrenia a viaceré z nich aj pomohli, výrazne znížili najmä straty v prípade nesplácania úverov, a to najmä vďaka limitom LTV. Máme však aj ďalšie parametre, ktoré sme zistili, že sme ich mali nastavené príliš voľne a je to najmä ukazovateľ, ktorý skúma schopnosť klientov splácať svoj úver, teda ide najmä o pomer splátky k príjmu, tzv. ukazovateľ DSTI. Minulý týždeň sme už distribuovali návrh do pripomienkového konania, kde chceme tento ukazovateľ sprísniť, ale tomuto sme sa už venovali veľmi podrobne minulý týždeň, tak k tejto téme sa nebudem tak podrobne vracieť, chcel by som len povedať, že sa nedomnievame, že toto opatrenie, ktorým sa vlastne zvýši finančná rezerva pre obyvateľa, ktorý bude čerpať úver, by znamenal nejaké významné obmedzenie počtu klientov, ktorí by získali úver, v podstate tento ukazovateľ prispieje len k zmierneniu existujúcich nerovnováh, takisto očakávame relatívne priaznivý vplyv na trh nehnuteľností a takisto si myslíme, že dostupnosť úverov sa významne nezníži - že bude len mierny, chceme, aby sme uchránili tých najviac zraniteľných klientov, chceme, aby dostávali len také úvery, ktoré budú primeranejšie ich finančnej situácii a ich schopnosti tento úver splácať. Povedal som tu možno viacero negatívnych vecí, ale chcel by som na záver povedať, že táto správa sa nevenuje len bankovníctvu, nevenuje sa len úverovaniu, je tu špecifický pohľad aj na poisťný sektor, je tu pohľad aj na to, ako sa investuje v podielových fondoch, v dôchodkových fondoch a chcem aj povedať, že táto správa prináša aj niektoré dobré správy, napríklad to, že kapitálová primeranosť slovenského bankového sektoru je aj vďaka zvýšeným požiadavkám na proticyklický kapitálový vankúš stále na veľmi dobrej úrovni, a zaznamenali sme tiež aj zlepšenie situácie v oblasti systémovej likvidity. Podrobnejšie informácie a čísla vám potom dá k tomuto pán Ličák. Ďakujem za pozornosť.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni NBS

Dobre, ďakujem pekne za slovo, pán Dvořáček vám poskytol taký komplexný pohľad na viaceré trendy, riziká, ktoré vidíme na Slovensku, ja sa pokúsim sústrediť na dva také hlavné trendy. Prvý už spomínaný jednak je rast úverov domácnostiam a takisto skúsím vysvetliť našu reakciu, čo je za tým, ukázať vám aj nejaké čísla, no a druhý taký trend, ktorý vnímam ako veľmi dôležitý pre finančnú stabilitu, je otázka ziskovosti bankového sektora. Lebo už ako pán Dvořáček naznačil, už nie sme v tých časoch, kde môžeme tvrdiť, že banky sú super ziskové, patria k najziskovejším, ale, ako ukazujú tie posledné čísla, skôr už sa otáčame na druhú stranu. Čiže v rámci regiónu je tá miera ziskovosti jedna z najnižších. Dobre, takže najprv skúsím prejsť k úverovaniu a skúsím to ukázať aj na niektorých číslach. Najprv možno takú dôležitú informáciu, lebo veľakrát prichádzame s tou témou – nadmerný rast úverovania domácnostiam a veľakrát sa tomu venujem, pamätáte si - na každej tlačovke to je prvá téma, ktorú riešime, je dôležité spomenúť, že Národná banka nie je proti úverovaniu, čiže my máme radi úverovanie. Už v samotnom názve našej inštitúcie je slovo „banka“, to znamená, že aj my sme na tej strane, kde poskytujeme úvery, dokonca niekedy ešte vo väčšom množstve, ale komerčným bankám, čiže my máme radi úverovanie, to je dôležité, lebo to je dôležité pre ekonomiku, je to dôležité aj pre klientov, ale na druhej strane si uvedomujeme, že úverovanie musí byť postavené na zdravých pilieroch, to je dôležité. A pokiaľ vidíme veľmi silné úverovanie, znova máme skúsenosť z niektorých iných štátov, že pokiaľ je príliš rýchla, pokiaľ nie je na zdravých pilieroch, to znamená tie objemy úverov nie sú v súlade s tým, aká je finančná pozícia domácností alebo ak úvery sú príliš veľké vo vzťahu k hodnote nehnuteľností, tak máme skúsenosť z minulosti z iných štátov, že môže to skončiť zle. A nielen pre tých klientov, ale aj pre banky, aj pre celú ekonomiku, čiže preto sa tomu venujeme a snažíme sa dať tie veci do nejakého súladu. Ak sa pozriete na ten ľavý graf, viackrát sme na trh vstúpili a to, že sme viackrát vstúpili, to v podstate nám vysvetľuje, že videli sme určité nerovnováhy, ktoré sa týkali jednak nadmerného rastu, ale takisto určitého nesúladu. To znamená príliš veľký tlak na klientov, aby si brali úvery, ktoré nie sú v zhode s ich finančnou pozíciou. Čiže viackrát sme reagovali, ako máte možnosť vidieť, vždy došlo k nejakej stabilizácii. Ale trh je extrémne dynamický, čiže trh vždy nejakým spôsobom reaguje, mení sa externé prostredie, úrokové sadzby a vôbec, celková ekonomika. Čiže preto to aj tak treba brať, že tie naše reakcie nie sú nikdy jednorazové, ale vždy ako keby sme vstupovali do živého systému, ktorý vždy nejakým spôsobom reaguje. Ak sa pozrieme na ten posledný vývoj, teda hlavne od júna 2018, máte možnosť vidieť, že došlo k stabilizácii, čiže úvery nám postupne klesali, tempo rastu, ak by sme to rozmenili na drobné, výrazne sa to prejavilo pri spotrebiteľských úveroch. Čo je tiež relatívne pozitívne, lebo práve spotrebiteľské sú tie, ktoré najčastejšie zlyhávajú a prinášajú aj najväčšie

straty. Čiže tie najrizikovejšie v podstate sa znížili. Úvery na bývanie nám takisto poklesli. Môžeme povedať, že začiatkom asi druhého kvartálu sme už otvárali šampanské, lebo konečne sme boli pod dvojciferným číslom, čiže to bola pozitívna informácia. Ale situácia sa zmenila a to si potom ukážeme na ďalšom slide. Takže, čo sa zmenilo? A zároveň už prechádzam k vysvetleniu, prečo sme aj my reagovali minulý týždeň - to, čo spomínal pán Dvořáček. Čiže asi od júla 2019 sme videli zmenu v správaní hlavne bankového sektora, hlavne čo sa týka úrokových sadziieb, čiže úrokové sadzby nám prudko poklesli. Ak sa pozriete na ten vývoj na tom pravom grafe, tak priemerná sadzba ešte v júli alebo v júni bola asi 1,5 %, od začiatku roka sme videli mierny nárast. Čiže to sme vnímali ako pozitívnu vec, korekciu. A potom vysvetlím, prečo to je dôležité nielen kvôli úverovaniu, ale aj kvôli ostatným oblastiam, čiže tá korekcia aj tam bola a už skôr sme očakávali, ako hore to pôjde, ako výrazne budú sadzby rásť. Ale potom začala veľmi nebezpečná špirála prudkého zlacňovania hypoték. Čiže začalo to jednou bankou, hneď sa to roztočilo, pridávali sa ďalšie banky, keďže máme silnú konkurenciu, každý zákonite musel reagovať – a ako hovoril pán Dvořáček, skončili sme so sadzbou 0,6 % na nové úvery. To je ponuková sadzba, ktorá je posledná. Dúfajme, že to nepôjde takto ďalej. No ale ako sa nám to prejavilo? Pri úverovaní máte možnosť vidieť na ľavom grafe, porovnávame to s rokom 2018. Keď si pamätáte, vtedy sme prijímali opatrenie a vtedy bol pomerne silný tlak na klientov – zoberte si rýchlo úvery, pretože už nebudú - po prvom júli. Naozaj, tam bol veľmi silný tlak aj z médií, aj z bánk, aj zo sprostredkovateľov, čiže došlo k pomerne prudkému nárastu úverovania. To je ten hrb vlastne – prvý polrok 2018. Už vtedy sme hovorili, že to bol veľký nárast, ale teraz sme ich dokonca tromfli. Teda banky tromfli ten nárast, ktorý bol v júni 2018. Bez toho, aby tam bol hocikáky nejaký externý faktor, v podstate to je výsledok tvrdej konkurencie poklesu úrokových sadziieb v druhej polovici 2019. Čiže je veľmi dôležité na tento trend reagovať. Pretože síce nám tie čísla rastú, ale prejaví sa to jednak pri raste zadlženosti, čiže aj keď v správe tvrdíme, že v prvom polroku aj druhý polrok 2018 zadlženosť nám už krásne klesala. Ak si pozriete na prírastky dlhu k HDP, išli sme dole a už sa pomaly približujeme tomu, čo vidíme v iných štátoch. Ale ak tieto trendy budú pokračovať, tak znova vyjdú tie staré problémy s rastom zadlženosti. Ďalší dôvod je trh nehnuteľností. Určite ste postrehli – a vlastne v médiách to bolo znova, ceny sa nám prebúdajú výraznejšie ako to bolo predtým, a toto je jeden z tých dôvodov. Čiže akonáhle vám stúpne objem úverov, môžete očakávať, že bude väčší tlak na trh nehnuteľností. Čiže to je prvý taký dôvod - čiže aktuálna zmena, ktorú vidíme na trhu úverov. Druhý dôvod sa týka už spomínanej informácie, toho, ako je nastavený jeden ukazovateľ, ktorý používame, a to je maximálny objem splátky voči vášmu príjmu. Ukazuje sa, že toto je jeden z tých kľúčových indikátorov, ktorý nám hovorí, ako sú domácnosti odolné.

My sme už v minulosti urobili viaceré opatrenia – pamätáte si, ste všetci odborníci – čiže nebudem vám to opakovať, ale keď sme si robili analýzu, tak nám vychádzalo, že tieto opatrenia pomáhajú bankovému sektoru, a v čase možnej krízy, keď sme si tu simulovali nejaké zlé časy, nám vychádza, že výrazne nám znížili straty bánk. A to hlavne kvôli tomu, že keď zlyhá úver, banka predá nehnuteľnosť a pokryje tú stratu. Ale ukazuje sa nám, že tie naše doterajšie opatrenia kým na jednej strane pomáhajú bankám znižovať straty, pomerne málo pomáhajú klientom byť viac odolnejší v čase krízy. A keď sme to aj hlbšie analyzovali, tak sme v podstate našli, že jedným z tých kľúčov, ktorý je dôležitý, aby domácnosti boli odolnejšie, je práve to, ako máte nastavenú vašu mesačnú splátku k vášmu príjmu. Koniec koncov, je to v podstate taký výsledok zdravého sedliackeho rozumu, čiže nemusíte celé dni analyzovať dáta, ale viete, že pokiaľ vaša splátka berie veľkú časť vášho príjmu, ste menej odolní. Akonáhle prídu zlé časy, a pritom nehovorím ani o kríze, ale zlé časy, ktoré postihnú sektor domácností, môže stúpnuť nezamestnanosť, môže vám klesnúť príjem, môžu začať rásť úrokové sadzby, a to všetko má dopad na rodinný rozpočet. A pokiaľ máte malé rezervy, tak vtedy ste pomerne málo odolní. Čiže preto pristupujeme aj týmto spôsobom. Čiže v rámci tých rôznych indikátorov vnímame tento ako kľúčový. Zároveň je ešte veľmi dôležité porovnanie, ktoré vidíte na pravom grafe, keď sme si porovnávali, ako sú nastavené ukazovatele – maximálne splátky voči príjmom na Slovensku a v rôznych krajinách, tak vidíte, že Slovensko je v podstate výrazne nad. Čiže kým v iných štátoch sa ten ukazovateľ, čiže maximálne môže splátka tvoriť 50 %, 45 %, u nás to je na úrovni až 80 %. Len na ukážku, v Čechách je to asi 45 %. Čiže nevidíme dôvod na to, aby slovenské domácnosti boli vystavené väčšiemu riziku v čase krízy, ako to je v ostatných štátoch EÚ. Čiže toľko dôvodov - a teraz, čo teda navrhujem? Už ste to počuli, ale skúsím vám to ešte raz povedať a možno aj dať bližšie informácie k postupnému nábehu. Čiže kým teraz domácnosti môžu mať splátku, ktorá tvorí až 80 % ich príjmu, čiže len je tam minimálny vankúš, my chceme zvýšiť ten vankúš a hovoríme, že od 1. 1. splátka môže tvoriť maximálne 60 % príjmu domácností, čiže zvyšujeme tú rezervu, ktorá by mala pomáhať domácnostiam. Zároveň ale chceme urobiť aj určité výnimky, čiže chceme, aby tá výnimka bola smerovaná hlavne na mladých ľudí. To je kvôli tomu, že mladí ľudia sú tí, ktorí väčšinou keď idú na trh, kupujú si prvú nehnuteľnosť, čiže tam chceme a vidíme určitý priestor pre výnimku. Ako by to malo postupovať alebo nabiehať? Čiže ten timing je pomerne rýchly a myslím, že aj vy sami ste boli prekvapení, keď sme vám to vo štvrtok oznámili, ale, úprimne - chceme sa vyhnúť tomu obrovskému nárastu úverov, ktoré sme videli minulý rok. Preto všetko bolo robené potichučky a v podstate sme to oznámili bankám minulý týždeň, hneď na to sme to oznámili vám, čiže cieľom je skutočne vyhnúť sa kvázi tej fáze nejakého ponáhľania sa ľudí zobrať si úvery, keď

vieme, že aj v tom období sa bralo veľa úverov a možno veľakrát aj zbytočných. Čiže je to rozfázované tak, že prichádza to pomerne rýchlo, aj samotné nastavenie, čiže kým sa dostaneme do finálnej podoby, bude pomerne rýchle. Dobré, čiže začína to od 1. 1. s tým, že od 1. 1. až 15 % nových úverov, ktoré budú poskytnuté, bude nad touto úrovňou, čiže nad 60, ale s tým, že maximálna hranica bude 70 a od 1. 4. nastupuje finálna fáza, čiže nad úrovňou 60 % bude 5 % nových úverov, ktoré už budú určené pre mladých ľudí. Ak sa pozrieme na dopady, tak ako už pán Dvořáček naznačoval, neočakávame nejaký výrazný dopad na dostupnosť úverov, a to je hlavne kvôli tomu, že toto opatrenie je zamerané skutočne na tých klientov, ktorí sú posunutí v tom, aké majú splátky na príjmy, čiže nie je to až taká veľká skupina a zároveň tých klientov posunieme do tých bezpečnejších úrovní. A ak aj klienti budú dotknutí, očakávame, že úver nebude odmietnutý, ale skôr im bude ponúknutý menší objem, čím tým pádom získajú určitú vyššiu rezervu. Čo sa týka samotných kvantitatívnych dopadov, očakávame, že dotkne sa to, alebo ten dopad mal byť v znížení nového objemu úverovania asi o 6 %, čo ak si pretavíme do medziročných rastov úverov, tak kým v súčasnosti hovoríme, že máme jeden z najvyšších rastov úverov na bývanie v Európe, t.j. 9,5 %, tak mali by sme klesnúť asi na 8,2 %, čo je stále pomerne priaznivé číslo aj v európskom kontexte. Už nebudeme tí top v rámci EÚ, ale budeme stále patriť k tým viac rastovým, ale podľa nás to už bude viac v súlade s fundamentami. Takže ani ten dopad by nemal byť výrazný. Ale to, čo pre nás je najpozitívnejšie a čo vlastne sa nieslo aj mojou prezentáciou, aj úvodným slovom pána Dvořáčka, hlavne čo vnímame ako pozitívum, je pokles rizikovosti pre tých klientov, ktorí si úvery zoberú pri týchto kritériách a hlavne väčšia odolnosť v čase krízy – čiže to vnímame ako to hlavné pozitívum. Zároveň ako jedny z tých ďalších postranných pozitívnych efektov vnímame, že toto opatrenie by malo prispieť k stabilizácii alebo zmierneniu nerovnováh, ktoré vidíme na trhu nehnuteľností.

Dobré, ďalej by som prešiel k druhej takej oblasti – ziskovosť bankového sektora. Už sme teda naznačovali, že ten príbeh o bankách, ktoré nadmieru zarábajú už na Slovensku končí, už ho tak nevidíme a hlavne teda ak sa pozrieme z toho európskeho kontextu – tie posledné čísla za september 2019 nám hovoria to, že ziskovosť nám už začala klesať, je to pokles o 5 %. Ak si pamätáte alebo chodievate na naše tlačovky, viete, že to, že ziskovosť začne klesať a bude citlivá, sme hovorili už posledné dva roky a súvisí to hlavne s poklesom úrokových marží, lebo akonáhle vám klesajú úrokové sadzby, banky sa to snažia kompenzovať práve rastom úverov, ale keď ten rast úverov už nie je taký ako by banky očakávali alebo nie je dostatočný na pokrytie tých marží, ziskovosť klesá. Čiže my sme to už hovorili posledné dva roky, hovorili sme bankám – ak budete ďalej znižovať sadzby, v podstate ziskovosť bude ďalej klesať a to je

v podstate to, čo už v súčasnosti vidíme. Veľmi dôležitá informácia je to, nielen ako sa mení absolútna úroveň ziskovosti, ale ako sa mení miera ziskovosti. A tam sa v bankovníctve používa ukazovateľ ROE, čo je rentabilita vlastných zdrojov, čo je jednoduchý výpočet – čiže koľko vložil vlastných zdrojov investor a koľko na tom zarába. A podľa toho sa väčšinou investori a banky správajú. A ak sa pozriete najprv na vývoj v našom bankovom sektore, to je ten ľavý graf, tak vidíte, že miera ziskovosti nám klesá. Ideme v podstate nižšie, výraznejšie sa nám to prejavilo vo veľkých bankách, čiže napriek tomu, že my sme väčšinou hovorili, že dotknuté budú malé banky, tie sa nám zatiaľ ukázali ako odolnejšie a skôr klesajú väčšie banky, čiže tam ten pokles úrokových príjmov bol ešte výraznejší. No a veľmi dôležité je potom aj poukázanie na to – aká miera ziskovosti v porovnaní s ostatnými štátmi a hlavne s našim regiónom, pretože ak aj nejakí investori do bánk prichádzajú, tak Slovensko porovnávajú vždy v rámci regiónu, pretože to je pre nich taký investičný balík. No a tu je vlastne len potvrdené to, čo hovoril pán Dvořáček, že za posledné roky sme z tých lídrov ziskovosti v rámci nášho regiónu klesli na jednu z najnižších úrovní. Toto môže mať vlastne také dlhodobejšie efekty, lebo akonáhle tá miera ziskovosti je nižšia v bankovníctve, ako hovoril pán Dvořáček, je veľmi dôležitá, aspoň momentálne, taká úroveň 8 % ROE, pretože to sú také očakávania investorov. Ak klesnete pod tú úroveň, pohľad investorov sa môže zmeniť – na to, ako vníma bankovníctvo u nás. Takže toto je pohľad k septembru 2019, ale viete veľmi dobre, že tie diskusie sa znova niekde posunuli a ten obrázok môže byť ešte negatívnejší, a to hlavne vďaka bankovému odvodu. Čiže momentálne sa veľa debatuje o tomto návrhu bankového odvodu – ako by mal vyzeráť. Ten návrh 0,4 z pasív – ak sa pozriete na jeho možný dopad, tak vnímame to tak, že zobral by veľkú časť ziskovosti bankám. Čiže momentálne ešte v relatívne dobrých časoch znižuje ziskovosť asi o 33 %, ak sa časy zmenia a dostaneme sa skôr do horšieho obdobia, v podstate to môže zobrať celý zisk bánk. A to, že nám to vadí – v podstate logika je veľmi jednoduchá – predstavte si, že ste investor, do niečoho investujete a neprináša vám to žiadny zisk – no čo urobíte? No v podstate zmeníte správanie a práve tých zmien v správaní – toho sa najviac obávame. Tie zmeny sa môžu týkať jednak investovania do bankového sektora, čiže tak, ako sme boli zvyknutí na to, že banky tu neustále investovali do nových technológií, prinášali nové produkty pre klientov – toto sa môže zmeniť. Ďalšia vec, ktorá je veľmi dôležitá pre nás, ako pre Národnú banku, ale týka sa takisto celého Slovenska, je úroveň kapitálu. Akonáhle ten kapitál tu nebude zarábať, tendencia bude skôr k odlivu kapitálu zo Slovenska. Čo to znamená? Znamená to – menšia odolnosť bankového sektora v krízových časoch, pokiaľ bude tlak na kapitál. A samozrejme – extrémne podľa mňa dôležitý vplyv môže byť na úverovanie – akonáhle banky budú cítiť tlak na ziskovosť, na kapitál, prvé čo môžu robiť, je začať znižovať úverovanie. Čiže

predpokladáme, že najviac sa to dotkne podnikového sektora, pretože najmä podnikové úvery sťahujú najväčšiu časť kapitálu, čiže toto je jeden z tých scenárov, ktorý – bojíme sa, že by mohol nastať a to by malo negatívne dopady aj na reálnu ekonomiku. Veľmi dôležité je ešte spomenúť – lebo toto sú kvantifikácie o tom, aký bude okamžitý dopad – hovoríme aj o nejakých takých kvalitatívnych dopadoch v budúcnosti – ale aby nenastali tieto štrukturálne zmeny v bankovom sektore alebo tie zásadné zmeny ako sa chovajú, je dôležité, aby daný návrh platil len krátkodobo, najideálnejšie teda jeden rok, maximálne dva roky, ale potom je dôležité aby ten bankový sektor znova bol od toho akosi oslobodený a mohol fungovať tak, ako doteraz, lebo má to vážne dopady – môže to mať vážne dopady na finančnú stabilitu a takisto na reálnu ekonomiku. Nakoniec dovoľte také krátke zhrnutie – bude asi veľmi dôležité, ako sa náš finančný sektor vysporiada s obdobím nízkych úrokových sadzieb. Už sme spomínali veľmi silnú konkurenciu hlavne pri úveroch na bývanie, pokles sadzieb vplýva na silný a dynamický rast úverov, čo následne má dopad aj na ceny nehnuteľností, aj na zadlženosť. Zároveň sa nám ukazuje, že pokles marží má aj veľký dopad na ziskovosť, už to vidíme teraz pri poklese ziskovosti, ale oveľa možno dôležitejšie aj do budúcnosti je to, že teraz ziskovosť v podstate stojí na poklese kreditných a raste úverovania a to sú faktory, ktoré sa môžu veľmi rýchlo zmeniť. Akonáhle sa zmenia, celá ziskovosť alebo veľká časť ziskovosti nám môže pomerne výrazne poklesnúť. Preto považujeme za dôležitý objem kapitálu, lebo to je v podstate jedna z tých línií obrany, ktorá bude banky ochraňovať, preto sme aj pristúpili v lete k zvyšovaniu proticyklického kapitálového vankúša. Dobré, dámy a páni, myslím, že to je všetko z našej strany, takže ďakujem pekne za slovo.

Novinár:

Dobrý deň, chcem sa opýtať na taký možný scenár – ak budú dlhodobo negatívne úrokové miery, či nám nehrozí – Európe – japonský scenár s dlhotrvajúcou defláciou ako možným efektom - či uvažujete o takých scenároch. Potom ďalšia otázka je – ako negatívne úrokové miery môžu ovplyvniť možné fúzie a akvizície na slovenskom bankovom trhu. A tretia otázka alebo tretí okruh otázok – nie je na okamžitú odpoveď, ale to je skôr pre pána Majera – v Slovnafte sa realizuje vytlačanie menšinových akcionárov. Slovnaft vyriekol dosť zábavný výrok, že nemôžu poskytnúť posudok kvôli tomu, že je tam nejaké štátne tajomstvo. Pokiaľ viem, Slovnaft neuskladňuje žiadne strategické zásoby ropy, ani leteckých pohonných hmôt, ani tam nemá nejaké antirakety. Druhá vec – posudok vyhotovila Technická univerzita, MOL skupina je poskytuje štipendiá. Je to priamy finančný konflikt záujmov – ako bude – to je finančná stabilita klientov na kapitálovom trhu – hej, to je podobná vec – ako bude NBS

postupovať, ak dostane žalobu o konflikte záujmov na tento posudok. Neočakávam hneď odpoveď, ale neskôr.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Ja by som sa vyjadril k všetkým trom – pre tému dnešnej tlačovej konferencie je relevantná len tá druhá otázka – zdôvodním prečo. Prvá otázka – či nám nehrozí japonský scenár je skôr pre makroekonómov a keďže budeme v blízkej dobe na Bankovej rade prerokúvať predikciu na budúce obdobie, skúste položiť, pán Bačišin, túto otázku mojím kolegom, budeme mať možnosť 17. decembra – čiže po predikcii 17. decembra môžeme – a ja budem aj tlmočiť pánovi viceguvernérovi otázku, aby sa na to pripravil, že či máme japonský scenár, či nám hrozí deflácia alebo nie. Bolo by to asi veľmi špekulatívne, keby sme sa my teraz, keď hodnotíme skôr minulosť, sa zamerali na túto otázku. Pokiaľ ide o Slovnaft, ten naozaj nie je témou a tá informácia, ktorú ste teraz povedali, ja ju počujem prvý krát, takže to si preveríme. A reagovať na nejaké žaloby, ktoré ešte nie sú na stole je naozaj predčasné. Ale tú druhú otázku pokladám za relevantnú aj vo vzťahu ku komunikácii, ktorú máme k bankovému odvodu a k možným negatívnym dopadom poklesu ziskovosti, poklesu rentability kapitálu. Áno samozrejme, akcionári vždy prehodnocujú svoje pôsobenie v daných ekonomikách, vidíme, že aj na finančnom trhu prebiehajú viaceré fúzie, prebiehajú viaceré zlúčenia alebo prebratia spoločností – akcionári si vždy vyhodnocujú tú svoju pozíciu, v ktorej sú, či je pre nich zaujímavé naďalej zostávať v tejto ekonomike, ktorá je malá a ktorá prináša aj za dobrých časov relatívne limitované prínosy, takže to sú iste veľmi dôležité otázky. Vidíme, že nejaká koncentrácia prebehla aj prebieha na bankovom trhu, vidíme, že koncentrácia prebieha aj na poisťovníctve a možno to uvidíme na celom finančnom trhu – takže áno, hovorím, že áno, že určite takéto nejaké procesy tu môžu prebiehať.

TV TA3:

Dobrý deň, ten odvod sa dostal do hry preto, aby vychádzali čísla v rozpočte verejných financií, že možno z tohto pohľadu ako sa na to pozeráte, či tie riziká, ktoré ste v súvislosti s odvodom pomenovali sú väčšie ako tie – jednoducho či by sa aj v rámci rozpočtu malo hľadať iné riešenie, či tie riziká sú tak veľké. Alebo možno z tohto väčšieho pohľadu – je to možno alternatíva ako dosiahnuť lepší výsledok vo verejných financiách. Ďakujem.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Skúsím odpovedať – tak bankový odvod sme tu mali doteraz, čiže ani doteraz sme nehovorili, že je ten bankový odvod úplne fajn, ale bol ohraničený časovo – to je jedna veľmi významná vec – bolo povedané dokedy bude a podľa toho sa plánovali aj ďalšie veci. Čiže tá situácia pre banky bola predikovateľná, presne vedeli kedy bankový odvod skončí, kedy bude platiť zvýšený odvod do Fondu ochrany vkladov atď.. Táto schéma sa momentálne narušila a preto aj Národná banka hovorí, že je veľmi dôležité byť najmä proti dlhodobému ponechaniu tohto bankového odvodu. Čiže dva elementy – zdvojnásobenie – to zdvojnásobenie je jednoduchá matematická záležitosť, je to dvojnásobný dopad a potom dlhodobé ponechanie – to vidíme najmä s ohľadom na finančný cyklus. Vidíme, ako ide finančný cyklus a vidíme, že ten bankový odvod prichádza nie v najvhodnejší okamih z toho pohľadu, že ukazujeme pokles ziskovosti, že ukazujeme návratnosť kapitálu ako relatívne jeden z najnižších v rámci regiónu. To je veľmi významný odkaz pre akcionárov, ktorí sa naozaj v nadväznosti aj na tú prvú otázku môžu radiť, ako ďalej budú prítomní na tomto trhu, koľko tu budú investovať – to už hovoril všetko pán Ličák, takže to všetko o tom platí. Takže tie veľkosti rizika sú priamo úmerné veľkosti bankového odvodu.

redaktorka, Reuters

Jedna vec – vy ste spomenuli, že ECB momentálne finalizuje svoj postoj k nášmu bankovému odvodu, publikovať ho má v najbližších dňoch, ale už viete, že to bude negatívny komentár – ja sa chcem len technicky spýtať – oni sa len vyjadria, oni nemajú možnosť to nejako zastaviť alebo niečo s tým urobiť v tomto bode – to bude jedna. Druhá vec – tiež sa chcem len ujasniť – vravíte, že Slovensko bude jediná krajina, ktorá bude mať dvojité zdanenie bánk touto formou, keďže už platí do rezolučného fondu a platila by aj doma tento bankový odvod. Sú krajiny, ktoré majú podobnú sektorovú daň, typu Maďarsko, niektoré krajiny o tom uvažujú, ale to nie sú krajiny, ktoré sú členmi eurozóny – čiže preto hovoríte o tom, že Slovensko by bolo jediné, hej? A posledná vec bola – časť v správe, ktorá sa týka proticyklického bankového vankúša – od 1. augusta bude na 2 % a vy tam vravíte, že v prípade vzniku nepriaznivých okolností na finančnom trhu, predovšetkým nárastu nesplácaných úverov, je NBS pripravená okamžite v potrebnej miere pristúpiť k znižovaniu – len si chcem teda ujasniť, že vnímate to ako istú pomoc bankám teda v tom prostredí, čo sa deje, teda že aj by ste to mohli znižovať – vravíte tam, že momentálne nevidíte dôvody na znižovanie, ale vidíte reálne, že by sa to znižovanie

udialo ešte predtým ako príde ten level tých dvoch percent – budúci august 2020 – že ešte predtým by sa to znížilo a by teda ani nedošlo k tým dvom percentám? Ďakujem.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Dobre, začnem ja a potom k vankúšu nechám hovoriť pána Ličáka. Samozrejme ECB nemôže zastaviť prijatie takejto legislatívy, ale legislatívci majú mať k dispozícii stanovisko ECB skôr, než rozhodnú, to je dôležité. Čiže parlament by mal rozhodovať len po tom, čo bude poznať stanovisko Európskej centrálnej banky. Národná banka už stanovisko Európskej centrálnej banky pozná, pretože bolo predložené oficiálne do pripomienkového konania. Musím povedať, že žiadna z krajín eurozóny nemala pripomienku k veľmi kritickému tónu tohto stanoviska – na ECB veľmi kritický tón, toľko k tomu. Platí to, čo ste povedali, že v rámci krajín eurozóny takáto sektorová daň nie je zavedená, sú to niektoré krajiny, ktoré sú mimo eurozóny. Pokiaľ ide o proticyklický kapitálový vankúš, poprosím pána Ličáka.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni NBS

Dobre, ja skúsím krátko – proticyklický vankúš vytvárame v prípade nadmerného rastu úverov, a má to logiku v tom, že vtedy vieme – a to je skúsenosť z minulosti u nás i v iných štátoch – že pokiaľ je nadmerný rast úverov, vtedy sa kumulujú riziká. Čiže keď vieme, že sa kumulujú riziká, vieme, že potom následne z toho budú zlyhávať úvery, preto hovoríme bankám – dobre, kumulujete to, tak teraz v dobrých časoch odložte kapitál. No a z toho potom vyplýva logika rozpúšťania – čiže rozpúšťať začneme vtedy, pokiaľ dôjde k realizácii tých strát. Čiže keď tie úvery uvidíme, že začnú zlyhávať, keď tu bude ozaj systémový problém so zlyhanými úvermi, tak vtedy bankám pomôžeme a povieme – dobre, tak tento kapitál rozpúšťame. Čiže to je tá logika, čiže určite – alebo dúfame teda, že to nebude horizont najbližší kvartál, lebo tým by sme predikovali nejakú vážnu krízu v sektore, ale skôr predpokladáme – hovorím – keď sa realizuje kríza, budú straty, tak vtedy zmenšíme ten tlak na banky a znížime ten vankúš.

redaktorka, Reuters

A to nevieme, či to príde pred augustom 2020 alebo nie.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni NBS

Dúfame, že to nepríde pred augustom.

redaktorka, Reuters

Ešte technická – tam v tej časti o tom bankovom odvode na jednom mieste sa hovorí, že na budúci rok by to znížilo čistý zisk bánk o 33 a na inom mieste o 40 % - tak ktoré to je?

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

33 % je keď sme to počítali zo zisku roku 2018, 40 % je z očakávaného zisku roku 2019. Samozrejme, pokiaľ bude pokračovať trend znižovania ziskovosti, tak v roku 2020 to môže byť ešte viac ako 40 %.

TV Markíza

Aké sú očakávania sprísnenia tej úverovej politiky bánk? Ja som tam dobre videl nejaké – eliminácia nerovnováh na trhu s nehnuteľnosťami – vedeli by ste povedať, či sa spomalí rast cien nehnuteľností, zastaví alebo či sa očakáva dokonca zlacnenie nehnuteľností?

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni NBS

Samozrejme na to nie sú nejaké jasné modely, nemáme jasnú rovnicu, ktorá nám povie – ak takto to zmeníme ukazovateľ, o toľko sa pohnú ceny nehnuteľností – ale tá logika je o tom, že momentálne vidíme prudký rast cien nehnuteľností, vidíme, že ceny rastú. Súvisí to jednak s tým, že ponuka je relatívne obmedzená a zároveň dopyt ľudí po nehnuteľnostiach je pomerne veľký. To, čo my robíme je, že tlačíme na dopyt nehnuteľností a snažíme sa aby nebol až taký výrazný, aby bol skôr v súlade s fundamentami. Čiže dopyt pravdepodobne trochu poklesne. Akonáhle vám v tej rovnici dopyt poklesne, zároveň by mal aj klesnúť ten tlak na tie nerovnováhy na trhu nehnuteľností, čiže skôr očakávame, že ceny nehnuteľností už nebudú rásť tak výrazne ako to bolo v minulosti.

Hospodárske noviny

Ja by som mal tri otázky, trošku by som sa posunul smerom k poisťovniam, ktoré spomínate jednou vetou v tej prezentácii. Poisťovne museli dotvárať rezervy, boli negatívne zasiahnuté novým odvodom – zaujímalo by ma – keď postavíme vedľa seba bankový odvod a poistnú daň, že pre daný sektor ktoré z týchto opatrení bolo možnože výraznejšie, ak sa to dá nejakým spôsobom kvantifikovať – to je prvá otázka. Druhá otázka – tie rezervy neboli jediné, ktoré poisťovne museli vytvárať, resp. v prípade PZP tam bolo viacero zverejnených sankčných

rozhodnutí, kde ste ako keby – veľmi to zjednoduším – prikázali poisťovniam zvýšiť cenu na primeranú – tak v akej miere tento problém ešte stále je aktuálny. Ďakujem.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni NBS

Dobre ja skúsím na tú prvú daň – poisťná daň verzus bankový odvod. No tak ťažko povedať kto ten súboj vyhrá, to sú obidve veľmi ťažké váhové kategórie, ale ak sa pozrieme na čísla čo sa deje v poisťnom sektore, vidíme, že poisťné v neživote, hlavne pri autách, nám klesá. Medziročne tie rasty asi z nejakých 11–10 % asi na 3–4 %. Čiže prejavilo sa nám už v poklese poisťnom, poklesla aj nám aj ziskovosť poisťného sektora, ale nie je tam až taký veľký vplyv toho, čo hovoríme, ten vplyv súvisí hlavne s tým, že poklesli nám úrokové sadzby a poisťovne museli dotvárať rezervy, čiže toto bol ten podstatný vplyv. Čiže nebolo to až tak veľmi o tej poisťnej dani, aj keď určitý dopad na ziskovosť tam určite bol kvôli poklesu poisťného. Ak si zoberieme bankový sektor a porovnáme, teraz hovoríme o nejakej miere ziskovosti, a hovoríme, že zrazu vám to zoberie 33 % z vášho zisku, tak ten dopad je neporovnateľne väčší ako je to poisťná daň – už len takého jednoduchého porovnávanie. Čiže očakávame, že predsa len väčšou váhovou kategóriou je predsa len ten bankový odvod.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Ja sa vyjadriť k tým sankčným rozhodnutiam – má to trošku analógiu s tým bankovým sektorom tiež v tom, že ceny v PZP sú neprimerane nízke. Tak, ako máme neprimerane nízke úrokové sadzby, tak máme v pomerne silnej konkurencii povinného zmluvného poistenia neprimerane nízke ceny. Je to pravda a banky sa to snažia kompenzovať tým, že sa snažia krátiť plnenia klientom alebo že im neplnia včas. To sú nálezy z tých našich dohľadok a to sú zverejnené rozhodnutia, o ktorých hovorím, takže o tých môžem hovoriť. A tieto trendy negatívne na tom trhu proste sú prítomné. Dôsledkom toho je naozaj dlhodobá stratovosť povinného zmluvného poistenia – ten kombinovaný ukazovateľ nám vyskočil cez 100 % a potom znie otázka prečo banky poskytujú stratové poistenie. Tak oni iste majú nejaký dôvod, prečo toto poistenie poskytujú, ho majú vo väzbe na nejaké ďalšie poistenia, ktoré potom s klientami uzatvárajú, ale Národná banka myslím, že dlhodobo upozorňuje na istý nezdravý vývoj v tom povinnom zmluvnom poistení a vy naznačujete, že priamo Národná banka vyzýva k zvýšeniu cien – no my nemáme cenovú reguláciu samozrejme v našich rukách, ale tak ako ukazujete v tých úvodzovkách, je jedným z riešení tejto situácie aj zrealnenie cien povinného zmluvného poistenia.

Hospodárske noviny

Tú svoju tretiu avizovanú – skúsme ešte popísať to vystavenie voči kreditnému riziku v prípade investičných a dôchodkových fondov.

Marek Ličák, riaditeľ odboru politiky obozretnosti na makroúrovni NBS

V Správe o finančnej stabilite máme jednu takú časť, ktorá sa venuje aj sektorom, ktoré spravujú aktíva. Jednak hovoríme o trendoch, ale potom sa zamýšľame aj nad tým, nad takým fenoménom search for yield. To znamená, že v období nízkych úrokových sadziieb fondy chcú nejakým spôsobom zarábať a hľadajú nejaké investície – ukazujeme, že rastie akciová zložka, aj keď len nejakú mierne – ale hlbšie sme sa pozreli na to, aká je štruktúra dlhopisového portfólia. A pozerali sme sa na vývoj portfólia z pohľadu priemerného ratingu – a v podstate veľmi pekne vidno posledné tri roky, že priemerný rating sa nám neustále zhoršuje. Čiže ak aj investujú tieto fondy do niečoho, tak sú to investície s menšou alebo nižšou kreditnou kvalitou, čo automaticky znamená väčší výnos. Čiže to je ten posun, čiže tieto fondy sú schopné poskytnúť nejaký výnos, čiže naďalej – ak len poviem – II. pilier má asi 2,6 %, kolektívne investovanie asi 2,4 %, III. pilier asi 2,8 % - čiže pomerne asi zaujímavé výnosy, ale tá cena je v tom, že kreditná kvalita alebo kreditné riziko nám začína rásť. Ak sa aj pozrieme hlbšie, tak taký najväčší posun v tej kreditnej kvalite je hlavne pri kolektívnom investovaní, hlavne zmiešané fondy a potom je to v III. pilieri. Čiže poisťovne, II. pilier, tie si udržiujú pomerne stabilný podiel z pohľadu kreditnej kvality. A potom sme ešte pozerali na zaujímavý trend – pozreli sme sa ešte hlbšie po tom, aké sú to dlhopisy a – tak rôzne kategórie sa tam menili, ale zaujímavým trendom je, že začína nám rásť podiel neratovaných dlhopisov, čiže dlhopisov bez akéhokoľvek ratingu, akéhokoľvek hodnotenia a hlavne teda ide o dlhopisy, ktoré sú z Čiech a zo Slovenska. Čiže táto zložka nám začína výraznejšie rásť.

Peter Majer, hovorca NBS

Ak už nie sú žiadne ďalšie otázky, ďakujem za účasť a prezentáciu a možno si vás ešte dovolím upozorniť na zajtrajšok, keď Národná banka Slovenska vydá komentár k rozpočtu Slovenska na budúci rok. Ďakujem.